

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theses Vniversae Theologiae Speculativæ, Sacramentalis,
& moralis**

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

Liber II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42284

in ea non censentur comprehensi, etsi verba aliud sonare videantur.

Potes sequi sententiam probabilem, quæ te à legis obligatione liberat, at in dubio, consulendus superior, aut si non potes, liber manes.

Lex debet explicari juxta proprietatem verborum nisi ex proprio sensu sequeretur aliquod inconueniens.

Res. 4. Lex favorabilis debet explicari juxta proprietatem verborum, non modo naturalem, sed etiam civilem. Unde nomine filii intelligitur etiam adoptivus.

At in lege præceptiva, aut pœnali communis verborum sensus sequendus est, illiusque mitior interpretatio.

Lex non est extendenda, ob similitudinem rationis, ad casum in ea non comprehensum.

Quod non tantum in lege pœnali, sed etiam in favorabili locum habet.

Nec tantum in casu, in quo aliqua dissimilitudo reperitur, sed etiam in plane simili.

Excipe 1. correlativa 2. æquiparata 3. subordinata. Nam quod ad illa spectat, dispositum in uno censetur dispositum in alio.

Debet tamen iudex, quando propria lex deficit, sententiam ferre juxta id quod in simili casu statutum est.

LIBER II.

DE PECCATIS.

CAP. I. **E**tsi ad moralitatem actus requiratur libertas, id tamen quo actus constituitur formaliter moralis, seu in genere moris, non est libertas.

Quod actus sit moralis, id habet per ordinem ad ob-

objectum, non entitativè spectatum, sed moraliter, seu ut substat regulis morum.

Moralitas actus non est aliquid absolutum, sed relativum nec merum ens rationis, sed aliquid reale actui inexistens.

Res. 2. Bonitas vel malitia actus sumitur ab objecto, tanquam à forma extrinseca, complente potentialitatem illius.

Quod intellige de prima bonitate & malitia morali, à quacunque alia præsupposita: quæ tamen bonitate naturali, seu entitativa posterior est.

Bonitas aut malitia quam actus sumit ab objecto, est specifica: unde quæ ex circumstantiis superadditur, est accidentalis.

Res. 3. Circumstantiæ non modo actus morales comitantur, sed etiam eos quodammodo attingunt & afficiunt; adeo ut ad eorum bonitatem vel malitiam conducant.

Nullus est actus moralis, qui non accipiat aliquid bonitatis, vel malitiæ à quibusdam circumstantiis.

Ut circumstantiæ dent bonitatem aut malitiam, satis est quod secundariò, aut concomitanter sint volitæ.

Continuatio tribuit bonitatem, vel malitiam actui; quæ quodammodo divisibilis est, sicut tempus quod durat.

Res. 4. Actio humana non tantùm sumit bonitatem, vel malitiam à fine operis intrinseco, qui coincidit cum objecto, sed etiam ab extrinseco, qui est finis operantis.

Actus bonus est in duplici specie bonitatis, quando homo operatur ex bono fine extrinseco, ad quem operatio non ordinatur.

Et similiter actus malus, relatus ab operante ad finem extrinsecum malum, est in duplici specie malitiæ.

Quando objectum est bonum, & finis malus, aut vice versa, objectum malum, & finis bonus, actus est simpliciter malus.

Actus ex objecto malus non sumit speciem malitiae ex fine bono, sed tantum ex objecto.

Ref. 5. Dantur aliqui actus indifferentes secundum speciem suam: ii nempe quorum objectum est medium inter conveniens rationi, & disconveniens positive.

Quando dicimus dari actus indifferentes quoad speciem, qui non sunt boni nec mali, id intelligendum est negative, non positive.

Ref. 6. Non datur actus aliquis indifferens in individuo, sed omnis ejusmodi actus, si procedat ex sufficiente deliberatione, est bonus aut malus.

Non magis durum videri debet, quod omnia opera honesto fine carentia, sint peccata, quam omnia verba otiosa.

Actus secundum se indifferens, est bonus aut malus in individuo, non ratione objecti, sed ratione circumstantiarum.

CAP. II. *Ref. 1.* Peccatum, vitium, & macula seu culpa aliquo modo virtuti opponuntur.

Virtus & vitium opponuntur positive, more contrariorum: non tamen inter illa reperitur contrarietas strictè sumpta.

Quod intellige de virtute morali, & acquisita, nam quod attinet ad virtutes per se infusas, vitia iis non opponuntur.

Vitia manent in justificatis, non tantum materialiter, sed etiam formaliter, & quoad suam rationem specificam, seu quatenus sunt habitus pravi.

Ref. 2. Vitium est contra naturam hominis, in quantum est homo: sicut vice versa virtus est secundum naturam illius.

Peccata repugnantia legi naturali, sunt absolute con-

contra naturam rationalem, at quæ repugnant legi supernaturali, non nisi ex hypothefi quod homo fit elevatus ad finem supernaturalem.

Si homo spectetur secundum partem sensitivam, peccata materialiter spectata non sunt contra naturam hominis, sed potius juxta inclinationem illius.

At peccata sumpta formaliter, non sunt contra, aut juxta naturam hominis, eo modo spectari.

Sunt præterea quædam peccata contra naturam, quæ repugnant etiam naturæ, quam homo habet communem cum brutis.

Ref. 3. Peccatum omissionis plerumque non est sine aliquo actu positivo, qui sit directè, vel indirectè causa illius.

Absolutè tamen non videtur repugnare, quin sine aliquo tali actu esse possit.

Ut ommissio sit voluntaria, non opus est quod per aliquem actum sit volita, sed sufficit quod omittatur actus, quando poni debet.

In omissione distinguitur peccatum actuale ab habituali: in ea est etiam virtualis conversio ad creaturas.

Requiritur motivum formale, ut voluntas velit agere, aut positivè actum suspendere: non autem ut negativè se habeat, actum suspendendo.

Potest dari ommissio peccaminosa actus externi, sine aliquo actu qui sit causa illius sive directè, sive indirectè.

Ref. 4. Actus qui est causa, vel occasio omissionis præcepti, est peccatum, etsi aliàs malus non sit.

Est autem peccatum contra ejusmodi præceptum, non quidem directè & per se, sed tantum per accidens & indirectè.

Actus verò qui tantum concomitantè se habet ad omissionem malam, non est malus, nisi aliunde talis sit.

Unde si ex negligentia, vis sacro non interesse, malum non est studio vacare tempore sacri.

Peccat tamen sacerdos, Breviarium in mare projiciens, etsi ea projectio non fiat nisi post efficacis propositum horas non recitandi.

Ref. 5. In actu qui causat omissionem, est eadem specie malitia, quæ in ipsa omissione reperitur.

Unde omittens sacrum ut studeat, censetur studendo, peccatum omissionis, non commissionis perpetrare.

Imò in eo actu est eadem numero malitia. Unde qui omisit sacrum propter studium, tenetur tantum in confessione dicere, se sacrum omisisse.

Ref. 6. Quando omissio culpabilis contingit, quo tempore vitari non potest, ea pro tunc non imputatur ad culpam, sed pro tempore quo causa omissionis liberè posita est.

Unde si Titius die Dominica se inebriat, antequam Missam audiat ommissio sacri non ei imputatur pro tempore quo ebrius est, sed pro eo quo se inebriavit.

Ille peccat mortaliter qui die Dominica somno sedat animo non audiendi Missam; etsi postea excitatus Missam audiat.

Ref. 7. Peccatum rectè definitur ab Augustino, dictum, factum, vel concupitum contra legem æternam.

Verùm ut hac definitione, etiam peccatum omissionis comprehendatur, dic eam sic debere intelligi, ut peccatum sit dictum, vel non dictum, factum vel non factum, &c.

Omnia peccata sunt aliqua lege prohibita, nempe aut positiva, aut naturali: sicut sunt peccata, quia tali lege prohibentur.

Lex naturalis prohibet furtum, adulterium, &c. quia tales actus ex se objectivè sunt mali: at sunt formaliter mali quia fiunt contra legem naturalem.

Probabilior videtur eorum sententia qui dicunt
formale

formale peccati non consistere in privatione, sed in
ratione aliqua positiva.

Patres frequenter agunt de peccato, oratorio mo-
re: magisque attendunt ad varios effectus, quam ad
quidditatem illius.

Etsi Deus concurrat ad totam entitatem peccati, id
facit præter intentionem, adeoque non est proprie
causa illius:

CAP. III. *Ref. 1.* Peccata distinguuntur specie ra-
tione objectorum; quod S. Doctor vult intelligi de
peccatis, ut sunt actus voluntatis, non autem ut quan-
dam deordinationem adjunctam habent.

Dici etiam potest, specificam peccatorum distin-
ctionem sumi à fine. Verum hæc duo in unum coin-
cidunt.

Ref. 2. Peccata non distinguuntur specie, per ordi-
nem ad præcepta materialiter diversa, sed per ordi-
nem ad distincta formaliter.

Circumstantia dat novam speciem peccati actu-
malo, quando infert specialem ordinem deformita-
tis ad rectam rationem.

Peccata dividi solent in carnalia, & spiritualia,
quorum illa in carnali, hæc in spirituali delectatione
perficiuntur.

Varie sunt species luxuriæ, nempe fornicatio sim-
plex, adulterium, incestus, stuprum, raptus, peccatum
contra naturam, &c.

Oscula facta ex honesta amicitia, non sunt pecca-
ta; at facta ob delectationem veneream, à mortali
excusari non possunt.

Tactus inhonestus ex causa necessaria factus, non
est illicitus: potest etiam excusari à mortali, si fiat
tantum ex levitate, aut vana curiositate,
sine ulteriori periculo. Secus si ex turpi delecta-
tione.

Pollutio directè, & per se voluntaria, est pecca-
tum mortale, non quando præter intentionem

sequitur ex causa honesta; vel etiam ex inhonesta; quæ proprium finem habet, ut est ebrietas.

Pollutio quæ in somnis contingit, non est per se mala: est tamen peccatum mortale; aliquid facere in vigilia ex intentione ut in somnis contingat.

Ref. 3. Peccata dividi etiam solent in peccata contra Deum; contra proximum, & contra seipsum.

Sicut sunt quædam virtutes quæ nos rectè ordinant erga Deum, aliæ erga proximum, aliæ erga nos ipsos.

Divisio illa est adæquata includens omnia peccata; estque generis in species.

Dividuntur rursus peccata; in peccata cordis, oris, & operis: quæ divisio est tantum secundum diversos gradus peccati in eadem specie.

Potest tamen illa divisio applicari ad diversas species peccatorum, quorum alia in corde, alia in ore, alia in opere perficiantur.

Ref. 4. Alia est divisio peccati; in peccatum commissionis, & omissionis; eaque generis in species distinctas.

Peccata commissionis & omissionis distinguuntur specie, sive diversis virtutibus, sive eidem opponantur.

Divisio peccati in commissionem & omissionem est adæquata; nec debet admitti conatus aliquis, qui non sit actus.

Ref. 5. Celebris est divisio peccati in mortale, & veniale; quæ distinguuntur inter se sicut reparabile, & irreparabile.

Peccatum dicitur veniale tripliciter; ex genere, ex subreptione, & ob parvitatem materiæ.

Veniale ex genere differt specie à mortali: at veniale ex subreptione, vel ex parvitate materiæ convenire potest in specie cum mortali.

Veniale ex subreptione, vel ex parvitate materiæ per se disponit ad mortale: at veniale ex genere, tantum indirectè.

Ref. 6.

Res. 6. Distinctio peccati in mortale & veniale non est merè extrinseca, sed sumitur ex ipsa rei natura, ita ut aliqua sint peccata ex se venialia.

Etsi Deus peccatis offendatur, id non impedit, quin sint quædam peccata ex se levia.

Peccatum, etsi veniale, pro nullo bono consequendo, aut malo vitando patrandum est.

Peccata etiam levia divina lege prohibentur; communiter tamen dicere malunt Theologi esse præter, quàm contra illam.

Peccatum primi parentis spectatis circumstantiis, erat grave, quamvis esset in materia per se levi.

Res. 7. Non repugnat eundem specie, & numero actum, sive externum sive internum, modo esse peccatum veniale, modo mortale.

Veniale etiam fit mortale, quando finis ultimus in eo constituitur, sive explicitè, sive implicitè.

Item ex conscientia erronea, ex contemptu, ex proximo periculo labendi in mortale, ex scandalo inde orro.

CAP. IV. *Res. 1.* Peccata omnia non sunt connexa inter se, sicut neque eorum objecta: quin alia sunt sibi invicem contraria.

Sæpe tamen unum peccatum est inseparabiliter conjunctum cum alio; & ab uno multa procedunt.

Et qui peccat in uno, dicitur omnium reus, quia amittit gratiam, & totum jus ad gloriam.

Res. 2. Peccata omnia non sunt paria, sed unum eò gravius est alio, quò illius objectum rectæ rationi magis adversatur.

Esse extra lineam mathematicè loquendo, consistit in indivisibili; ac moraliter id habet magis & minus.

Res. 3. Gravitas peccatorum petenda est maximè ex objecto, unde sumitur essentialis eorum species.

Sumitur etiam à circumstantiis, ita ut hæ vel addãt novam speciem malitiæ, vel præexistentem accidentaliter tantùm augeant.

Unde triplex quantitas, seu gravitas in peccato distinguenda. 1. essentiæ. 2. multitudinis. 3. intensiõnis.

Unum peccatum levius alio quoad objectum, potest simpliciter eo esse gravius, ratione circumstantiarum.

Ref. 4. Gravitas peccatorum aliquo modo sumitur, per se loquendo, ex præstantia virtutum quibus opponuntur.

Vitia capitalia dicuntur principalia, non quòd aliis omnibus sint graviora, sed quia multa ex iis procedunt.

Potest tamen contingere ratione circumstantiarum, ut peccatum minori virtuti repugnans, sit gravius: quomodo intemperantia est foedior timiditate.

Unde etiam fit ut fornicatio sit majus peccatum, quàm furtum, etsi temperantia sit virtus minus præstans quàm justitia.

Ref. 5. Peccata carnalia sunt minoris culpæ, quàm spiritualia, scilicet per se loquendo, & spectato proprio genere.

Interdum tamen propter speciales differentias, aut occurrentes circumstantias, peccata carnalia sunt graviora spiritualibus.

Verùm etsi peccata carnalia sint ex se minoris culpæ, sunt tamen majoris infamiæ.

Ref. 6. Attenditur etiam gravitas peccati secundùm causam illius, ita ut eò peccatum sit gravius, quò quis majori conatu sive intensivè, sive extensivè, aut ex pejori fine peccat.

Causæ verò extrinsecæ, quæ minuunt iudicium rationis, ut ignorantia, aut libertatem, ut infirmitas, violentia, metus, & similia, peccatum minuunt.

Peccatum sumit gravitatem non solum à fine intrinsicò, sed etiam ab extrinsicò, qui novam mali speciem addit.

Furari propter ipsum furtum, est gravius peccatū in ratione furti, quam furari propter adulterium: verum postèrius hoc furtum est peccatum absolutè gravius.

Eò peccatum est gravius, quò ex peiori fine extrinsicò perpetratur.

Ref. 7. Circumstantia interdum mutat speciem, quamvis non se habeat, ut finis, ut dum quis ob delectationem carnalem, accedit ad uxorem alterius.

Aliquando verò non tantum novam addit speciem malitiæ, sed etiam præcedentem auget intra illius speciem.

Ref. 8. Peccati malitia augetur ex nocumento prævisò & intento; ut dum fur, vel homicida operatur ad nocendum alteri.

Si verò nocumentum nec prævisum est, nec intentum, sic non auget peccati malitiam, nisi sequatur per se ex actu peccati.

Quod si nocumentum sit prævisum, at non nisi implicitè seu virtualiter volitum, id sufficit ut ad culpam imputetur.

Ut prædictum impedimentum tibi sit implicitè seu indirectè voluntarium, requiritur ut possis & tenearis illud vitare.

Ref. 9. Peccati gravitas augetur ex circumstantia personæ quæ offenditur, quod intellige, cæteris paribus.

Debet etiam fieri comparatio inter peccata ejusdem rationis, non inter ea quæ sunt diversæ speciei.

Interdum eadem illa circumstantia personæ quæ aggravat unum peccatum, minuit aliud.

In confessione declaranda est juxta communiorè sententiam, non modo circumstantia personæ, quæ mutat speciem, sed etiam illa quæ notabiliter aggravat.

Ref.

Res. 10. Dignitas personæ peccantis aliquando peccatum minuit, quando nimirum committitur peccatum ex subreptione.

Aliàs auget, ut cum peccatum procedit ex deliberatione, ejusmodi enim peccatum eò magis imputatur alicui, quò major est in virtute.

Porro hic idem est peccatum ex subreptione & peccatum ex infirmitate: at verò peccatum ex deliberatione cum peccato ex malitia coineidit.

Circumstantia personæ peccantis, & illius inquam peccatur, immutat interdum peccati speciem: at neutra peccatum veniale mutat in mortale.

CAP. V. *Res. 1.* Omnia peccata sunt subjective in voluntate, quod intellige de peccatis, ut sunt formaliter peccata.

Sunt tamen peccata in aliis potentiis; secundum malitiam objectivam, aut formalem extrinsecam spectata.

Actus mali à voluntate imperati, habent malitiam objectivam independentem ab actu illius: at formalem malitiam non habent nisi extrinsecè, per denominationem ab illo.

Res. 2. Peccatum esse potest in sensualitate, non quidem secundum se spectata, sed quatenus subiacet imperio rationis.

Motus sensualitatis praveniens rationis deliberationem, non omnem, sed plenam, est peccatum veniale.

Peccatum objective sumptum est in membris, ut in subjecto, quod tantum movetur à voluntate, at in appetitu ut in subjecto, quod aliquatenus se movet.

Res. 3. Non modò peccatum veniale, sed etiam mortale potest esse in appetitu sensitivo, ut subdito rationi.

Non tamen omnis motus appetitus sensitivi circa illicita, est peccatum, sive mortale, sive veniale.

Res. 4.

Res. 4. Peccatum potest esse in ratione, ita scilicet ut actus intellectus non sit formaliter malus, nisi denominativè à malitia quæ residet in voluntate.

Peccatum morosa delectationis est in ratione, quatenus non reprimit motum inordinatum, sed circa illum immoratur.

Res. 3. Ut motus sensualitatis sit peccatum, requiritur, ex parte intellectus, quædam rationis advertentia cognitio malitiæ, & deliberatio aut perfecta, si peccatum sit mortale, aut imperfecta, si sit veniale.

Unde triplex motus sensualitatis distinguendus: primò primus, qui non est peccatum; secundo primus, qui est peccatum veniale: & deliberatus, qui est mortale.

Ad peccatum mortale, non opus est quòd intellectus advertat actum esse mortaliter malum, sed sufficit quòd cognoscat esse malum.

Si quis tamen determinatè judicaret, actum illum, qui à parte rei est peccatum mortale, non esse nisi veniale, ille non peccaret mortaliter.

Ut motus sensualitatis sit peccatum, requiritur liber consensus voluntatis.

Res. 6. Non tamen ad hoc requiritur formalis consensus voluntatis, sed virtualis sufficit.

Consensus verò interpretativus non sufficit ad peccatum mortale: qualis habetur: quando quis motui inhonesto nec dissentit, nec consentit, sed negativè se habet.

Peccatum tamen est mortale, tales motus permittere, quando est periculum pollutionis, aut consensus pravi: & veniale, extra tale periculum.

Verùm nullum est peccatum, ejusmodi motus non cohibere, quando est rationabilis causa eos negligendi.

Res. 7. Peccatum est mortale, delectari de objecto cogitationis pravæ, non autem delectari de cogitatione ipsa.

Non est peccatum mortale; delectari inefficaciter de re graviter mala, à qua per intellectum malitia separari potest.

Quod si malitia ab objecto, separari nequit, delectatio voluntaria, et si inefficax talis objecti, est peccatum mortale.

Unde de cogitata fornicatione voluntariè delectari, etiam sine animo eam opere complendi, peccatum est mortale.

Nec licet viduæ delectari de actu præterito matrimonii, aut sponsis, ante celebratas nuptias, de actu futuro.

CAP. VI. *Res. 1.* Ignorantia antecedens, seu invincibilis, est causa peccati, non formaliter, sed materialiter spectati.

At verò ignorantia consequens, seu vincibilis, potest esse causa peccati, etiam formaliter sumpti.

Non quælibet ignorantia peccatis est causa peccati, sed ea tantum quæ tollit scientiam prohibentem actum peccati.

Res. 2. Ignorantia invincibilis non est peccatum, sed vincibilis, si sit eorum quæ quis scire tenetur.

In ignorantia culpabili tria considerantur. 1. negligentia, quæ est formaliter intrinsecè mala. 2. ignorantia actualis, quæ habet malitiam objectivam, & formalem extrinsecam. 3. ignorantia habitualis, quæ est effectus peccati.

Ignorantia illa dicitur invincibilis, quæ manet etiam si homo pro loco, & tempore adhibeat diligentiam moraliter sufficientem, ut eam expellat.

Ignorantia vincibilis est speciale peccatum quando scientia opposita secundum se præcepta est; aliàs non.

Res. 3. Ignorantia antecedens, qua fit opus de se malum, quod non fieret si ea abesset, à peccato excusat.

Hinc non peccat Titius occidendo hominem, quæ invincibiliter putat esse feram, si talis ignorantia est causa occisionis.

Excus-

Excusat etiam ignorantia invincibilis, cum qua Titius hominem occidit, putans esse feram, etsi ignorantia illa non sit causa occisionis.

Ignorantia consequens affectata auget peccatum, quando affectatur ut liberius peccetur: minuit verò, quando affectatur ad cavendam irreverentiam erga Deum.

At ignorantia crassa, seu supina, quæ tantum indirectè est volita, peccatum minuit, sicut & voluntarium.

Ref. 4. Datur etiam alia causa interna peccati, ex parte appetitus sensitivi, voluntatem per passionem ad malum trahentis.

Peccatum ex passione, dicitur peccatum ex infirmitate; ob similitudinem infirmitatis animæ, cum infirmitate corporis.

Amor sui est principium omnis peccati, quatenus omnis actus inordinatus respicit bonum commutabile tanquam objectum, & terminatur ad ipsum peccantem, ut ad finem cui bonum illud appetitur.

Juxta triplicem appetitum inordinatum boni, triplex est causa peccati nempe concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.

Ref. 5. Passio minuit peccatum, quatenus se habet antecedenter ad voluntatem, eam trahendo & inclinando ad malum.

Quatenus verò se habet consequenter ad actum illius, sic auget peccatum, seu potius est signum magnitudinis ejus.

Nota passionem jam excitatam à voluntate posse eam movere ad agendum cum majori constantia & intentione, sicque esse causam actus secundum quid.

Passio quæ totaliter aufert usum rationis, excusat totaliter à peccato, si à principio non fuit voluntaria. Secus quæ non totaliter usum rationis intercipit.

Ref. 6.

Ref. 6. Interdum peccant homines ex malitia, ita ut hæc etiam sit causa interna peccati.

Dicitur homo peccare ex malitia, quatenus non ex errore intellectus, nec ex passione, sed ex certa scientia, & mera libertate malum perpetrat.

Aliud peccatum ex malitia, quod vulgò dicitur esse contra Spiritum sanctum, consistit in eorum abjectione quæ peccati electionem poterant impedire.

Peccatum ex malitia per se loquendo, & cætera sunt paria, est gravius peccato ex passione.

CAP. VII. *Ref. 1.* Deus non est causa peccati sive directè, sive indirectè, etsi nonnullis non præbeat auxilium, quod si præberet, non peccarent.

Deus dicitur aliquos tradere in reprobum sensum in quantum non prohibet quin ii, suum reprobum sensum sequantur.

Deus ut causa prima & universalis, concurrat ad actus pravorum entitativè spectatos, idque per influxum immediatum, & intrinsecum.

Non tamen impellit hominem sive moraliter, sive physicè ad actum pravam, adeoque non est propriè causa illius, in sensu ab Ecclesia damnato.

Deus est causa excæcationis & indurationis, quantum ad subtractionem gratiæ efficacis, quam si daret, cor emolliretur.

Ref. 2. Diabolus non est homini directè causa peccati, sed tantum per modum persuadentis, vel proponentis appetibile.

Voluntas, quæ est inclinatio universalis, non potest causari nisi à Deo, qui est bonum universale. Idem dicitur de materia, quæ est in potentia ad omnes formas.

Diabolus potest ad peccatum inducere, non tantum exterius proponendo objectum, sed etiam interius movendo phantasiam, & appetitum sensitivum.

Etsi Dæmon, per se loquendo, possit hominem indu-

inducere ad eliciendum ex necessitate, actum de se malum; non tamen ad peccandum ex necessitate.

Res. 3. Secundum fidem admittendum est peccatum originale, in posteros Adæ per generationem transfusum.

Illa transfusio non est physica sed moralis, ex pacto, ad quam sufficit, quòd homines viâ ordinariâ, ex Adæ stirpe oriantur.

Peccatum actuale debet esse voluntarium, voluntate particularis peccantis: at satis est quòd originale sit voluntarium, voluntate communi, seu capituli.

Res. 4. Sententia quæ afferit B. Virginem fuisse ab originali præservatam, latè defenditur tanquam probabilior, magisque pia.

Peccatum veniale, à quo omnium consensu B. Virgo fuit immunis, minùs repugnat illius dignitati, & sanctitati, quàm originale.

B. Virgo fuit immunis à fomite peccati, à dolore partus, à sordibus puerperii, à corruptione corporis, aliisque defectibus peccati originalis.

Et si concedam, B. Virginem peccasse in Adamo, & à Christo fuisse redemptam, inde non sequitur eam, peccato originali infectam fuisse.

B. Virgo fuit baptizata, ut fidei Christianæ caractere insigniretur, aliorumque sacramentorum capax fieret; non autem ut ab originali purgaretur.

Res. 5. Excepta B. Virgine, omnes posteri Adæ, via ordinaria geniti, concipiuntur, in peccato originali.

Prædestinati, & fidelium filii nascuntur cum peccato originali, sicut ex olea nascitur oleastrum.

Si quis ex carne humana miraculosè formaretur, ille non contraheret peccatum originale.

Si non Adam, sed Eva tantùm peccasset, eorum filii non contraherent peccatum originale.

Res. 6.

Ref. 6. Peccatum originale non est propensio illa, qua concupiscentia fertur in illicita, præveniendò usum rationis.

Nec est formaliter peccatum ipsum actuale Adæ, ut per illud omnes ejus posterì extrinsecè denominantur peccatores.

Quare peccatum originale consistit formaliter, saltem ex parte, in privatione justitiæ originalis, debitæ inesse: quæ formaliter tollitur per gratiam baptismalem.

Cum dicitur *Rom. 5.* per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, intellige causaliter, non formaliter.

Privatio justitiæ originalis est in nobis peccatum originale, simulque est pœna peccati primi parentis.

Peccatum originale non est quæcunque privatio gratiæ, sed privatio gratiæ ob peccatum primi parentis; qua ratione non est in baptizatis.

Licet peccatum primi parentis non sit intrinsecū peccato originali; illius tamen connotatio huic peccato est essentialis.

CAP. VIII. *Ref. 1.* Natura humana aliquo modo corrupta est per peccatum, non quidem quoad principia & proprietates naturæ, sed quoad inclinationem naturalem ad virtutem, quæ per peccatum minuitur.

Et si talis inclinatio, quæ homini convenit ut est rationalis, possit per peccatum minui, non tamen totaliter tolli.

Quatuor sunt naturæ vulnera, ex peccato primi parentis consequentia, nempe infirmitas, ignorantia, malitia, & concupiscentia.

In ratione est vulnus ignorantia; in voluntate, vulnus malitiæ; in irascibili, vulnus infirmitatis; in concupiscibili, vulnus concupiscentiæ.

Mors, aliique defectus corporales naturæ humanæ, non sunt per se effectus peccati primi parentis, sed

sed per accidens, nimirum removendo prohibens.

Res. 2. Anima contrahit maculam per peccatum, sicut corpus nitidum per contactum alterius corporis.

Ejusmodi macula manet in anima, quamdiu illa non redit ad lumen divinum, per motum voluntatis priori oppositum.

Macula peccati non est privatio gratiae, nec reatus poenae, nec habitus realis ex actu peccati productus, sed ipsum peccatum actuale, quatenus moraliter adhuc perseverat.

Res. 3. Reatus poenae est effectus peccati; quatenus peccans agit contra ordinem rationis, legis humanae, & divinae; adeoque incurrit poenam à seipso, ab homine, & à Deo.

Peccatum ut peccatum, non potest esse per se & directe poena alterius peccati, ad illud puniendum à Deo immissa.

At nec peccatum materialiter spectatum, potest esse poena alterius peccati, à Deo directe intenta, & volita.

Quod ait Paulus, Deum quosdam tradidisse in desideria cordis eorum, verificatur, quatenus deserti homines à gratia divina efficaci, vincuntur à passionibus.

Res. 4. Peccato mortali respondet duplex poena aeterna, altera damni, quae consistit in privatione visionis Dei; altera sensus, quae in cruciatibus ab igne infernali causatis, posita est.

Poenae damnatorum, aequalem semper intensiorem habebunt, ita ut nunquam minuendae, vel augendae sint.

Poena damnatorum, etsi aeterna, est proportionata eorum culpa, neque est major quam culpa ipsa mereatur.

Res. 5. Peccato mortali non debetur poena infinita secundum quantitatem, seu intensiorem graduum.

Illius tamen gravitas ceteris paribus, est major quacunque offensa personae minus dignae.

Morta-

Mortaliter peccans dicitur valdè improprie Deū, ex se, destruere, quatenus ultimum finem suum constituit in creatura.

Pœna damnatorum sive damni, sive sensus est simpliciter finita. Est tamen inter illas discrimen, nam prior est infinita secundum quid, posterior verò simpliciter finita.

Pœna sensus non est æqualis in omnibus damnatis; at pœna damni, ut privatio visionis Dei est in omnibus æqualis, non autem ut pœna.

Res. 6. Infantes qui cum solo originali moriuntur, non puniuntur pœna sensus; puniuntur tamen pœna damni.

Ex communi sententia, privatio visionis Dei non est conjuncta in infantibus, cum tristitia & dolore.

Imò aliqui probabiliter existimant, eos habere perfectam cognitionem rerum naturalium, adeoque potiri beatitudine quadam naturali.

LIBER III.

DE FIDE.

CAP. I. **O**bjectum materiale primarium fidei est *Res. 1.* Deus; quod intelligendum est de Deo absolute, ut Deus est, seu sub ratione Divinitatis.

Totale verò & adæquatum fidei objectum est, quicquid sub divinam revelationem cadit.

Ejusmodi res omnes non sunt ex se, & ex proprio merito æquè credibiles, sunt tamen quatenus omnes à Deo sunt revelata.

Res. 2. Deus est formale objectum fidei, seu id quo intellectus noster movetur ad assentiendum rebus revelatis.

Hoc autem Deo competit, quatenus est prima veritas, quæ nec falli potest, nec fallere; non autem quatenus est Deus, aut misericors, &c.

Vera-